

Prøver – Evaluering - Undervisning

Tysk

Maj-juni 2015

Ved læringskonsulenterne Pia Peebles og Lene Laursen

Indledning	3
De skriftlige prøver	4
FP9 Hæfte 1	4
Lyttforståelse	4
Censorernes tilbagemeldinger	4
Prøven i lyttforståelse sammenholdt med Fælles Mål og den daglige undervisning.....	4
Læseforståelse.....	5
Censorernes tilbagemeldinger	5
Prøven i læseforståelse sammenholdt med Fælles Mål og den daglige undervisning	5
FP9 Hæfte 2	6
Sprog og sprogbrug	6
Censorernes tilbagemeldinger	6
Prøven i Sprog og sprogbrug sammenholdt med forenklede Fælles Mål og den daglige undervisning...	7
Fri skriftlig fremstilling.....	8
Censorernes tilbagemeldinger	8
Fri skriftlig fremstilling sammenholdt med Fælles Mål og den daglige undervisning:.....	9
FP9 Prøven med adgang til internettet 2015	10
FP10 – Hæfte 1	12
Sprog og sprogbrug	12
Censorernes tilbagemeldinger	12
Prøven i sprog og sprogbrug sammenholdt med Fælles Mål og den daglige undervisning.....	13
Fp10 - hæfte 2	14
Fri skriftlig fremstilling.....	14
Censorernes tilbagemeldinger	14
Prøven i fri skriftlig fremstilling sammenholdt med Fælles Mål og den daglige undervisning	15
De mundtlige prøver, FP9 og FP10	17
Censorernes tilbagemeldinger	17
Prøven i mundtlig tysk sammenholdt med Fælles Mål og den daglige undervisning	18

Indledning

PEU står for Prøver, Evaluering og Undervisning og er et hæfte, der opsummerer og konkluderer på baggrund af de beskikkede censorers tilbagemeldinger til Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling.

PEU udarbejdes for de fag i folkeskolen, der afsluttes med en eller flere prøver. Dette hæfte er udarbejdet på baggrund af tilbagemeldingerne fra tyskprøverne i maj og juni 2015.

Hæftet er denne gang udformet således, at der til hver delopgave i prøverne er en gennemgang af:

- Forløbet af prøven baseret på de beskikkede censorers tilbagemeldinger
- Den enkelte prøves sammenhæng med Fælles Mål og den daglige undervisning

Tak til alle censorerne

Mange tak til alle de beskikkede censorer for deres kvalificerede indsats ved såvel de skriftlige som de mundtlige prøver. Censorerne er medvirkende til, at elevernes sikres en objektiv vurdering og til at bedømmelserne er ensartede landet over.

De beskikkede censorerne sender deres oplysninger ind til Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling umiddelbart efter prøveterminen. Nogle af oplysningerne bruges internt i ministeriet, og andre formidles bl.a. via denne publikation.

Prøvesættene

For at få den fulde forståelse af dette hæftes omtale af de skriftlige prøver, vil vi opfordre til, at man har prøvesættene inden for rækkevidde, da hæftet lettere forstås i sammenhæng med de konkrete opgaver, det beskriver. Både hæfterne for 9. og 10. klasse samt "prøven med adgang til internettet" ligger på materialeplatformen: <http://materialeplatform.emu.dk/eksamensopgaver/fsk/2010.html> under årstallet 2015.

De skriftlige prøver

FP9 Hæfte 1

Lytteforståelse

Der prøves i færdigheds- og vidensmålene under området Lytning. Hæftet indeholder tre opgaver, hvoraf opgave A og C er udformet som multiple matching og B som multiple choice.

I lytteprøven skal eleven:

- lytte for at forstå hovedindhold
- lytte efter specifik information
- uddrage ræsonnementer

Censorernes tilbagemeldinger

Citater og generelle bemærkninger fra censorernes tilbagemeldinger om lytteforståelsen peger overvejende på opgaver i passende sværhedsgrad, som eleverne klarer med gode resultater, selvom opgave B item 10 og 11 dog volder problemer for en del af eleverne:

<i>"Tre gode opgaver i passende sværhedsgrad"</i>

<i>"Generelt klarer eleverne lyttedelen godt"</i>

<i>"Gode lyttekompetencer", flotte resultater"</i>
--

Prøven i lytteforståelse sammenholdt med Fælles Mål og den daglige undervisning:

I Fælles Mål ligger lytning under det overordnede kompetenceområde *Mundtlig kommunikation* med følgende færdigheds- og vidensmål efter 9. klassetrin. (Der arbejdes fremadrettet mod at flytte denne delprøve til den mundtlige prøve.)

Fase 2

Færdighedsmål

Eleven kan forstå budskaber og holdninger inden for nære emner

Vidensmål

Eleven har viden om at afkode budskaber i forskellige situationer

I læseplanen for faget tysk

<http://www.emu.dk/sites/default/files/L%C3%A6seplan%20for%20faget%20tysk.pdf> står der bl.a. om lytning:

Eleverne skal i lytning arbejde videre med sammenligninger mellem danske og tyske/engelske ord samt kulturbundne udtryk. Undervisningen omfatter arbejde med lytte- og afkodningsstrategier i forbindelse med lydmaterialer som film, sang og interviews. Eleverne skal opbygge en grundlæggende situationsbunden lytteforståelse i forhold til informationer om genkendelige emner både som helhed og detalje. Senere skal eleverne arbejde med at lytte til tekster med fokus på budskaber og holdninger relateret til hverdagsemner. Eleverne skal arbejde med lytteopgaver i situationsafhængige rammer.

Og i vejledningen til faget tysk <http://www.emu.dk/modul/vejledning-faget-tysk> kan man få gode råd om undervisningen i lytning.

Læseforståelse

Prøven i læsning består ligeledes af tre opgaver, hvoraf B og C skal løses som multiple matching, og tekst A *Die Schule in Schleswig-Holstein* som multiple choice. Der prøves i færdigheds- og vidensmålene under området Læsning.

I læseprøven skal eleven:

- forstå hovedindholdet og væsentlige detaljer i forskellige typer skrevet tekst inden for centrale og nære emner
- vælge relevante læsestrategier
- uddrage og anvende informationer af forskellige typer tekster

Censorerens tilbagemeldinger

Citater og generelle bemærkninger fra censorernes tilbagemeldinger omkring læseforståelsen peger ligesom i lytningen på, at opgaverne overvejende er gode og har en passende sværhedsgrad, samt at eleverne forstår opgavetyperne:

<i>”Supergod og relevant tekst”</i>
<i>”Selvom der ikke må anvendes hjælpemidler, kan eleverne ved hjælp af læsestrategier klare de fleste opgaver”</i>
<i>”Tre velkendte og godt fungerende opgaver, som langt de fleste klarede pænt”</i>
<i>”Generelt mange høje karakterer i læsning”</i>

Prøven i læseforståelse sammenholdt med Fælles Mål og den daglige undervisning

I Fælles Mål ligger Læsning under det overordnede kompetenceområde *Skriftlig kommunikation* med følgende færdigheds- og vidensmål efter 9. klassetrin

Fase 2

Færdighedsmål

Eleven kan forstå forskellige typer af enkle tekster om nære emner

Vidensmål

Eleven har viden om konteksts og teksttypers betydning for læseforståelse

Om færdigheds- og vidensområdet Læsning står der bl.a. i læseplanen for tysk:

Der sættes fokus på læsestrategier, hvor eleverne lærer at læse efter væsentlige detaljer i forskellige typer af skrevet tekst inden for nære emner. Først arbejdes der med at søge efter specifik information i en tekst, fx detaljer i et handlingsforløb eller adjektiver, der beskriver stemninger. Senere skal tekstmaterialet omfatte flere teksttyper, fx breve, digte, Kurzgeschichten og medietekster. Eleverne skal gøres bevidste om, hvordan de anvender forskellige strategier til at tilegne sig tekstens indhold, fx nøgleord, tekstopbygning eller afkodning af kontekst, herunder kulturelle eller sociale rammer.

I vejledningen til faget tysk kan man hente inspiration til arbejdet med anvendelige læsestrategier i tyskundervisningen. Blandt andet er der bud på, hvordan man kan arbejde med de grundlæggende læseforståelsesfaser "Før, under og efter læsningen."

FP9 Hæfte 2

Sprog og sprogbrug

Sprog og sprogbrug består i år af den velkendte ordbogsopslagsopgave (A), en opgave hvor eleven skal indsætte det rigtige ord ud fra overvejende semantisk sammenhæng (B), og en opgave i at indsætte det rigtige ord/den rigtige form ud fra grammatisk viden (C). Opgavernes fokus er at teste elevernes færdigheder i at anvende en grundlæggende viden om sprog og sprogbrug - ordforråd og grammatik.

Censorernes tilbagemeldinger

Flertallet af censorerne vurderer, at opgaven samlet set har en passende sværhedsgrad og har bl.a. følgende kommentarer:

"I det hele klarede eleverne sig bedre i sprog og sprogbrug end i årene før,"
"opgavernes omfang, indhold og sværhedsgrad er passende"

I opgave A giver dog især item 6 problemer for en del elever, da de ikke aflæser den korrekte flertalsendelse af ordet. Det er således væsentligt ikke kun i prøvesammenhæng, men også i forhold til udviklingen af elevernes generelle tysksproglige kompetencer, at de i undervisningen bliver godt rustede i at bruge og forstå ordbogens informationer, fx om ordklasser, bøjningsformer og køn.

6. Sie interessieren sich für die neuesten _____
(film)

"ud af mine 135 besvarelser havde kun 10 elever skrevet "Filme"

"jeg kan konstatere, at en del elever har problemer med at danne flertalsformer eller at bruge ordbogen rigtigt (Film-Films)"

Opgave B er ifølge censorerne en god opgave. Det gælder både i forhold til det relevante tema og også opgavens fokus på elevernes ordkendskab. Nogle elever har dog udfordringer mht. at læse i sammenhæng, fx i item 7:

Freunde auf Facebook

„Willst du mein Freund _____?“ Diese Frage kommt auf Facebook oft vor. So kann
(7)

"eleverne fokuserer på ord og ikke sætningen. De ser grundledet "du" og skriver "bist" i stedet for sein.

Opgave C vurderes af censorerne som den sværeste. Især er det items 17 og 19 med præpositionerne, der volder eleverne problemer:

Er _____ Nationalspieler und _____ der WM in Brasilien 2014 schießt
(16) (17)

er _____ 16. Tor. Damit ist er der beste WM-Torschütze aller Zeiten. Er
(18)

wird auch Weltmeister _____ der deutschen Mannschaft in Brasilien. Heute
(19)

"Item 17 og 19 er en stor udfordring for eleverne"

"Opgave C var ret vanskelig for de fleste"

Prøven i Sprog og sprogbrug sammenholdt med forenkede Fælles Mål og den daglige undervisning:

Opgaven har sammenhæng med kompetencemålet for Skriftlig kommunikation, der lyder: **Eleven kan kommunikere på tysk skriftligt i et forståeligt og sammenhængende sprog** og med målparrene fra Sprogligt fokus, som efter 9. klasse er:

Fase 2

Færdighedsmål

Eleven kan skrive udtryk og sætninger klart og forståeligt

Vidensmål

Eleven har viden om centrale sprogbrugsregler

I læseplanen står der bl.a. om færdigheds- og vidensområdet Sprogligt Fokus:

Der arbejdes med at opnå sproglig klarhed og forståelighed med fokus på, at eleverne kan kommunikere på tysk. Når man arbejder med fokus på form, skal indholdet være relativt enkelt, og det skal betones, at fejltyper, der ikke er meningsforstyrrende, skal accepteres.

"Der er først i forløbet fokus på ordklasser, kongruens, de vigtigste verbalformer, præpositionernes betydning og leddenes rækkefølge.

Dernæst skal eleverne endvidere opnå kendskab til de centrale sprogbrugsregler, nemlig sætningens centrale led: Grundled/subjekt, udsagnsled/verbal, genstandsled/objekt, hensynsled/dativobjekt og de mest anvendte verbers bøjning i nutid/præsens og førnutid/perfektum. Hertil kommer betydningen af fald/kasus og de personlige stedord/pronominer.

Det er vigtigt, at eleverne kan anvende digitale ordbøger og papirordbøger, grammatiske oversigter og stave- og grammatikkontrol.

Fri skriftlig fremstilling

Formålet med opgaven er at teste elevernes skriftlige færdigheder i at kommunikere i et forståeligt og sammenhængende sprog.

Censorerens tilbagemeldinger

Oplægget til årets frie skriftlige prøve "Dafür geben Jugendliche ihr Geld aus" får ros og omhandler generelt for eleverne et vedkommende emne, som alle kan forholde sig til. Opgaveformuleringen er også fin, flere censorer efterlyser dog genrekrav, som kan være med til at understøtte elevens skriveproces.

Citater:

"En god opgave, fine billeder, god og overskuelig opgaveformulering"

"Emnet rammer ind i elevernes verden, og der er mange interessante og engagerede fremstillinger"

"Selve teksten gav mulighed for at `snuppe` gode gloser og ideer."

Den grafiske afbildning af tyske unges forbrug af lomme penge giver eleverne mulighed for at sammenligne unges forbrug i henholdsvis Danmark og Tyskland, altså hermed at inddrage elementer under

kompetenceområdet kultur og samfund. Nogle censorer påpeger dog, at det har været svært for eleverne at kommentere på undersøgelsen:

Citater

"mange har svært ved at skrive noget fornuftigt om undersøgelsen"

"stor forskel på, hvad en 10-årig og 18-årig bruger deres penge på".

I forhold til sprogfærdigheden peger censorerne på, at en del elever har svært ved tysk ordstilling:

"Mange elever tænker på dansk og oversætter ordene i rækkefølge, så det vil være svært for en tysker at forstå"

"eleverne oversætter ord for ord eller ryger i engelsk ordstilling"

Ligesom i sprog- og sprogbrugsopgaven nævnes også i forbindelse med sprogfærdigheden i den frie skriftlige opgave, at eleverne mangler grundlæggende kendskab til anvendelse af ordbogen og viden om ordklasser. "De danske ord for tjener, får og benytter bliver til Kellner, Scharf og Benutzer. En del censorer peger også på, at det vil være relevant at arbejde intensivt med indlæring af faste vendinger for at styrke sprogfærdigheden. En del besvarelser er for korte.

Fri skriftlig fremstilling sammenholdt med Fælles Mål og den daglige undervisning:

Opgaven har sammenhæng med kompetencemålet for skriftlig kommunikation: **Eleven kan kommunikere på tysk skriftligt i et forståeligt og sammenhængende sprog**, men også kompetencemålet for Kultur og Samfund: **Eleverne kan forstå og anvende forståelse for kultur** kan inddrages.

I den frie skriftlige fremstilling afprøves især færdigheds- og vidensområderne Skrivning:

Fase 2

Færdighedsmål

Eleven kan skrive i et enkelt sprog under hensyntagen til situation, afsender og modtager

Vidensmål

Eleven har viden om sprogets funktion i forskellige situationer

Og Sprogligt fokus, skriftligt:

Fase 2

Færdighedsmål

Eleven kan skrive udtryk og sætninger klart og forståeligt

Vidensmål

Eleven har viden om centrale sprogbrugsregler

Om Skrivning står der i Læseplanen:

Her skal eleverne lære at skrive sammenhængende om nære emner. Først skal eleverne anvende skriveprocessens faser og kunne give og modtage respons fra andre. Senere skal eleverne anvende relevante skrivestrategier og tilpasse form og indhold til genre, emne og modtager, fx ved at skrive en ansøgning, et digt, et brev eller et notat.

I vejledningen til faget tysk kan man i afsnit 4.2 skriftlig kommunikation bl.a. læse om skrivestrategier- og proces.

FP9 Prøven med adgang til internettet 2015

Det er anden gang, at denne form for prøve af elevernes skriftlige færdigheder er afprøvet i FP9. Første gang var i maj 2014. I forhold til den traditionelle prøve i skriftlig fremstilling er anvendelse af internettet integreret i opgaven, ligesom sprog- og sprogbrugsdelen også er det. Opgavens indhold og formulering er grundlæggende den samme som i den traditionelle prøve, men eleverne har adgang til internettet og skal anvende specifikke hjemmesider i deres besvarelse af opgaven. I denne prøve indgår et ekstra bedømmelseskriterium: "Eleven anvender de internetbaserede kilder hensigtsmæssigt i sin besvarelse."

Der prøves i følgende:

- Lytteforståelse
- Læseforståelse
(samme hæfte som ved den traditionelle prøve)
- Fri skriftlig fremstilling
(digital prøve)

I oplægget til prøven med adgang til internettet "*Urlaub auf dem Bauernhof*" skal eleven i et svarbrev til sin kusine inddrage indholdet på en tysk hjemmeside:

Urlaub auf dem Bauernhof

Haller!

Wir haben ja vereinbart, im Juli eine Woche zusammen Urlaub zu machen. Ich habe jetzt eine tolle Idee: Ferien auf dem Bauernhof – klingt das nicht gut?

Auf der Internetseite

<http://www.bauernhofurlaub.de/regionsergebnis/muenchener-umland-113.html>

habe ich einige Bauernhöfe gefunden. Schau mal nach, wähle einen aus und schreibe mir, wo du am liebsten mit mir eine Woche Ferien machen willst!

Ich freue mich auf deine Antwort!

Deine Kusine Christiane

Aufgabe (200-300 Wörter):

Schreibe einen Brief an Christiane und beantworte ihre Frage. Wähle einen von den Bauernhöfen/Ferienhöfen auf der Internetseite

<http://www.bauernhofurlaub.de/regionsergebnis/muenchener-umland-113.html>

- Beschreibe den Bauernhof/Ferienhof und begründe deine Wahl.
- Welche Aktivitäten gibt es auf dem Bauernhof/Ferienhof?
- Schreibe, was du mit deiner Kusine in der Woche machen willst.

På baggrund af 156 elevbesvarelser med adgang til internettet melder censorerne tilbage, at det er væsentligt, at eleverne er velinstruerede i prøveformen og herunder især anvendelse af kilder på nettet. Gennem censorernes samtaler med lærerne afspejler det sig tydeligt i forhold til resultatet, om eleverne i løbet af året har arbejdet med anvendelse af tyske hjemmesider.

Citater

"Blandt de velinstruerede elever er der vellykkede besvarelser"

"Positivt for eleverne med denne form, og også anderledes besvarelser ved brug af internettet"

FP10 – Hæfte 1

Sprog og sprogbrug

I 10. klasse testes eleverne ikke i de receptive kompetencer Lytning og Læsning, men bruger samtlige tre timer på henh. sprog og sprogbrug og fri skriftlig fremstilling. Opgaverne i sprog og sprogbrug består i år af både ordbogsopslags-øvelser og øvelser i at indsætte det rigtige ord ud fra en helhedsforståelse og et sprogligt overblik.

Censorerens tilbagemeldinger

Opgave A er en "gammel kending" med ordbogsopslag. I opgave B skal eleverne indsætte det rigtige ord ud fra både en grammatisk og en semantisk sammenhæng.

einkaufen. Ich (11) _____ Salat und Gemüse, Reis, Öl, Brot und drei Fische. Den Reis und das Öl kaufe ich (12) _____ Supermarkt, das Brot in der Bäckerei, die Fische und das Gemüse auf dem Markt. Dort ist (13) _____ alles frisch.

in	kochen	zur	im	muss
Fleisch	bei	brauche	zum	immer

I opgave C skal eleven ligeledes anvende sin forståelse for både grammatik og indholdsmæssig sammenhæng for at kunne løse opgaver, som fx denne:

21. Du aber gut Deutsch.

- a. weißt
- b. kennt
- c. kannst
- d. hast

Censorerne melder tilbage, at eleverne klarer delprøven godt, på trods af at item 15 og 17 driller. I flere tilfælde går det så godt, at denne del trækker den samlede karakter op.

Citater:

"Opgave C er en ny opgaveform, som eleverne har taget positivt imod"
Om opgave C: " ...kombineret opgave, hvor der både skal tænkes sprogligt og indholdsmæssigt"

Prøven i sprog og sprogbrug sammenholdt med Fælles Mål og den daglige undervisning

Opgaven har sammenhæng med kompetencemålet for Skriftlig kommunikation: **Eleven kan kommunikere på tysk skriftligt i et forståeligt og sammenhængende sprog** og med målparrerne fra

Sprogligt fokus for 10. klasse:

Fase 1

Færdighedsmål

Eleven kan skrive udtryk og sætninger klart og forståeligt

Vidensmål

Eleven har viden om centrale sprogbrugsregler

I læseplanen for 10. klasse http://www.emu.dk/sites/default/files/L%C3%A6seplan_Tysk10.pdf kan man under "sprogligt fokus" læse hvad eleverne helt konkret skal kunne for at være rustet til prøven:

Der er fokus på ordbogsopslag, ordklasser, kongruens, præpositionernes anvendelse og ledenes rækkefølge

Eleverne skal anvende de centrale sprogbrugsregler i forhold til sætningskonstruktion, herunder: Sætningens centrale led: grundled/subjekt, udsagnsled/verbal, genstandsled/objekt, hensynsled/dativobjekt.

Verbernes bøjning i nutid/præsens, førnutid/perfektum og datid/præteritum.

Samt stedord/pronominer, fx de personlige, de henførende og ejestedordene.

I vejledningen til faget <http://www.emu.dk/modul/vejledning-faget-tysk> kan man læse om det funktionelle og interaktionelle sprogsyn.

Som det fremgår af beskrivelsen af opgaverne i hæftet, er det både vigtigt, at eleverne er godt rustede i at bruge en ordbog, fx men hensyn til at kunne anvende ordklasserne rigtigt, kunne finde flertalsformerne og aflæse substantivernes køn. De skal også kende (og vide hvor de kan slå det op) den mest basale grammatik, som beskrevet i læseplanen. Derudover er det vigtigt, at eleverne har et stort ordforråd, og er gode læsere, der kan danne sig et semantisk overblik over de sætninger, de skal sætte ord ind i.

Fp10 - hæfte 2

Fri skriftlig fremstilling

Som det efterhånden er en tradition gives eleverne i 10. klasse to oplæg at vælge i mellem til den frie skriftlige opgave. Den første opgave plejer at ramme bredt, hvilket den også gør i år. Titlen er *"Mein Blick zurück..."* og eleverne skriver her (med god støtte i billederne) om året 2014. Den anden opgave hedder *"Aktionstage gegen Lebensmittelverschwendung"*, og censorerne skriver om den, at ganske vist er der færre elever, der vælger den, men til gengæld kommer der i mange tilfælde nogle vældig interessante opgaver ud af dette emne, da det typisk vælges af de elever, der har en holdning til emnet.

Censorernes tilbagemeldinger

Der er stor ros til opgavekommissionen for de valgte opgaver, de motiverer eleverne, og tager emner op, eleverne kan forholde sig til, betyder meget for elevernes skrivelyst. Naturligvis er elevforudsætningerne meget blandede, og der er både eksempler på ekstremt korte besvarelser med manglende ordforråd, og flotte besvarelser, hvor eleverne både indholdsmæssigt og sprogligt folder sig ud.

Citater:

<i>"Jeg synes, at det er de bedste opgaver til dato"</i>
<i>"Billeder og tegninger sætter rigtig mange tanker i gang hos eleverne. Super!"</i>
<i>"Da eleverne havde noget at fortælle, blev indholdet i opgaverne virkelig godt"</i>

Der er desuden en opfordring fra én af censorerne til, at man specifikt træner med sine elever i forhold til at anvende oplæggets billeder og kerneord hensigtsmæssigt.

<i>"De elever, som klarer sig fornuftigt er også gode til at bruge illustrationerne og de anvendte ord i opgaven som en del af deres ordforråd uden at det er afskrivning. En vinkel man bør træne med sine elever."</i>
--

Censorerne bliver spurgt til hvordan kompetencemålet for Kultur og samfund tydeliggøres i opgavesættet og efterfølgende i elevbesvarelserne, og her svares, at på nær et enkelt billede om egne familiefester, lægger begge opgaver i år meget tydeligt op til en inddragelse af Kultur og samfund.

Citat

<i>"Det er også tydeligt i flere elevbesvarelser, om eleverne er vant til at arbejde med kultur- og samfundsforhold i faget, og om de er vant til at inddrage denne viden og formulere sig om den i skriftlig sammenhæng."</i>
--

Det er således en vigtig pointe, at der skal arbejdes bevidst med læringsmålene for Kultur og samfund i de skriftlige opgaver, eleverne gives i løbet af året.

Hvad angår fejltyper, nævner censorerne igen i år:

Tider, kongruens, ordstilling, præpositioner, unuanceret ordforråd, forkerte ordbogsopslag og forveksling mellem Wenn/wann, das/dass, werden/sein/bekommen/bleiben, alle/alles.

Én af censorerne, der sandsynligvis har rettet opgaver i mange år, skriver med et glimt i øjet, at han blot vil henvise til Prædikerens Bog 1,9, der slutter med: "...der er intet nyt under solen".

Der skal derfor fortsat trænes bevidst og specifikt med de drilske sproglige områder, meget gerne som en funktionel og integreret del af undervisningen. Al forskning peger på, at grammatiske områder, der trænes løsrevet, uden sammenhæng med det forløb, man ellers arbejder med, er ganske svære for eleverne at overføre til deres egen frie sprogproduktion. Derimod kan eleverne i små trin stilladseres i forhold til flere og flere grammatiske områder i deres egne produktioner inden for de emner, der arbejdes med.

Prøven i fri skriftlig fremstilling sammenholdt med Fælles Mål og den daglige undervisning

Opgaven har både sammenhæng med kompetencemålet for Skriftlig kommunikation: **Eleven kan kommunikere på tysk skriftligt i et forståeligt og sammenhængende sprog** og kompetencemålet for Kultur og Samfund: **Eleverne kan forstå og anvende forståelse for kultur**

Der er ved prøven flere målpar i spil. Både målene for Skrivning:

Fase 1

Færdighedsmål

Eleven kan skrive i nuanceret sprog under hensyntagen til situationen, afsender og modtager

Vidensmål

Eleven har viden om sprogets funktion i forskellige situationer

For Sprogligt fokus, skriftligt:

Fase 1

Færdighedsmål

Eleven kan skrive udtryk og sætninger klart og forståeligt

Vidensmål

Eleven har viden om centrale sprogbrugsregler

Og for Kulturforståelse:

Fase 1

Færdighedsmål

Eleven kan beskrive og forholde sig til tysktalende landes kulturer og levevis:

Vidensmål

Eleven har viden om væsentlige elementer af tysktalendes landes kultur

Læseplanens krav for sprogligt fokus er allerede nævnt under delprøven i sprog og sprogbrug. Om færdigheds- og vidensområdet Skrivning står der følgende i læseplanen:

Eleverne skal skrive sammenhængende om alderssvarende emner. Eleverne skal anvende skriveprocessens faser og give og modtage respons fra andre.

Eleverne skal anvende relevante skrivestrategier og tilpasse form og indhold til genre, emne og modtager, fx ved at skrive en ansøgning, et digt, et brev, en historie.

I området Kulturforståelse er kravene:

Eleverne skal arbejde med væsentlige elementer af de kulturelle, sociale og historiske forhold i Tyskland og de tysktalende lande, fx gennem film, tv, tekster og reelle/virtuelle rejser.

Eleverne skal sammenligne kultur- og samfundsforhold i tysktalende lande med egen kultur, herunder fx arbejde med stereotype opfattelser.

Eleverne skal udvide deres kendskab til tysktalende landes kultur, fx vedrørende job og arbejdsmarked, indvandrer kulturer, den tyske histories betydning for dagliglivet i dag.

Og fra vejledningen til faget tysk kan man lade sig inspirere af afsnittet om skrivestrategier og skriveproces.

De mundtlige prøver, FP9 og FP10

Den mundtlige prøve i tysk består af to dele – en redegørelse og en samtale.

I 9. klasse vælger eleverne, ud fra de opgivne temaer, et underordnet emne, som de baserer redegørelsen på. Efter redegørelsen trækker eleverne et af de andre temaer, og eksaminationen fortsætter som en samtale ud fra det igangsættende spørgsmål, læreren har stillet til det lodtrukne tema.

I 10. klasse trækkes der lod blandt de opgivne temaer. Eleverne forbereder deres præsentation ud fra det lodtrukne tema, og samtalen fortsætter inden for temaet.

Censorerens tilbagemeldinger

Samarbejdet på skolerne

I år var censorerne blevet bedt om at tale med faglæreren om, hvorvidt denne arbejder i fagteam, og hvad der samarbejdes om. Så godt som alle lærere svarer, at de samarbejder med fagkollegaer. Fagteamene bruges i langt de fleste tilfælde til at planlægge undervisningen, mange svarer også, at de debatterer pædagogik og didaktik, og ca. halvdelen tilkendegiver, at de bruger teamet til refleksioner over egne og hinandens undervisningspraksis. Fagteamet bruges også til drøftelser af praktiske forhold i forbindelse med prøverne.

Opgivelserne

Censorerne vurderer, at langt de fleste opgivelser er gode, de er motiverende for både drenge og piger, og lever op til prøvevejledningen. Flere skriver om gode opgivelser baseret på en blanding af materialer fra lærebøger, artikler, musik, film, reklamer og noveller.

Samtidig er det en problematik, at der nogle steder opgives både emner og konkrete tekster, som vurderes at være for vanskelige for niveauet. En anden problematik kan være, at der opgives

"...alt for mange temaer, som havde for få tekster som baggrund"

Eller som en anden censor bemærker:

"Inden for de enkelte temaer var indholdet spredt over en del emner i forskellige retninger, hvilket kan gøre det vanskeligt for eleverne af opnå en tilstrækkelig grad af dybde"

Hensigten med tekstopgivelserne er, at de skal være med til at udstyre eleverne med et stort og veludviklet ordforråd og en viden inden for de temaer, man i klassen er blevet enige om at opgive. Både ordforråd og indhold skal eleven kunne trække på i redegørelsen og ikke mindst i samtalen. Eleverne skal ikke kunne referere fra de opgivne tekster, men opgivelserne skal understøtte eleverne, således at de både har ord og viden til at fortælle om temaet. Derfor er det vigtigt, at opgivelserne er motiverende, og at de er på et

niveau, der passer eleverne. I nogle tilfælde vil det betyde, at ikke alle elever kan have præcist samme pensum.

Bemærk i øvrigt at kravet til opgivelserne ændres fra prøven i juni 2016. I 9. klasse skal fremover opgives 20-30 siders tekst og mindst 5 eksempler på æstetiske eller multimodale tekster. I 10. klasse opgives 30-40 siders tekst og samme mængde "andre udtryksformer" som i 9. klasse.

Temaerne

Der opgives langt hen ad vejen traditionelle temaer som fx: Jungsein, Freizeit, Familie, Träume/Zukunft, Anderssein, Deutschland. Men der er også gode eksempler på nye temaer, fx: Medien, die Welt um uns herum, mit anderen Augen, interkulturelle Identität, berühmt, Katastrophen. De fremhæves alle som gode eksempler på temaer, som eleverne kan tale ud fra.

Som også nævnt i tidligere PEU-hæfter, kan der forekomme temaer, som er vanskelige at samtale ud fra. Deutsche Geschichte, Kunst og Lyrik nævnes i år, som dem eleverne har haft vanskeligst ved, da de ikke har et stort nok ordforråd inden for disse temaer. En tilsvarende problematik beskrives i forhold til temaerne Märchen og Deutschland, der i mange tilfælde egner sig noget bedre til redegørelsen end til samtalen. Det har været vanskeligt for læreren at stille spørgsmål til disse, da eleverne som bekendt ikke skal overhøres i opgivelserne.

Et godt råd må derfor være, at man som faglærer husker på, at de temaer man opgiver, ikke blot skal kunne bruges under redegørelsen, men også skal være så tæt på elevernes verden, at de kan indgå i en samtale om temaet. En samtale, eleverne naturligvis kan og bør øve sig på op til prøven, men da de ikke kender lærerens konkrete spørgsmål, skal deres viden og ordforråd inden for emnet være så stort, at de uforberedt kan holde samtalen i gang i ca. 8 minutter.

Samarbejdet mellem lærer og beskikket censor

Overalt i landet er samarbejdet mellem lærer og censor forløbet godt og udbytterigt, og man er uden større problemer enedes om den endelige karakter. Hvis censor har haft bemærkninger til det fremsendte materiale inden prøven, har læreren så vidt muligt rettet op på eventuelle mangler. Skal der nævnes et område, hvor der er udviklingspotentiale, vil det være i forhold til lærerens forberedelse af samtalen. Censorerne skriver at nogle lærere ikke har været tilstrækkeligt forberedt på at kunne holde samtalen i gang via gode, åbne spørgsmål, der passer til elevens niveau, og nogle gange resulterer det i, at samtalen flytter sig over i et andet tema.

Prøven i mundtlig tysk sammenholdt med Fælles Mål og den daglige undervisning

Prøven refererer til kompetenceområdet Mundtlig Kommunikation, hvor det overordnede kompetencemål er: **Eleven kan kommunikere på tysk mundtligt i et forståeligt og sammenhængende sprog.** Prøven har også sammenhæng med kompetenceområdet Kultur og Samfund, da eleverne skal demonstrere deres kendskab til kultur og samfundsforhold i tysktalende lande.

De færdigheds- og vidensmål, der refererer direkte til prøven, er Præsentation, Samtale og Sprogligt fokus

De fleste elever klarer redegørelsen ganske fornuftigt. Denne har de øvet igennem længere tid, og her er de selv herre over, hvad der skal siges. Det falder mange elever sværere at gennemføre den spontane samtale. Som allerede nævnt, er det vigtigt, at eleverne også øver sig på denne del af prøven. De kan forberede sig på, hvilke pointer, de gerne vil give udtryk for inden for de opgivne emner, selvom de ikke kender det præcise spørgsmål, de trækker, og de kan to og to eller i mindre grupper træne denne del af prøven, så ordforrådet er på plads inden for alle temaerne. I vejledningen til tysk gives følgende råd om det at arbejde med området "samtale" i undervisningen.

Samtalesituationer er mangeartede og vil variere efter emne, samtalepartnere og måde. Når man er god til at samtale, har man et automatiseret sprog, hvor ord og fraser kan formuleres uden de store problemer. Man skal samtidig kunne lytte til sin samtalepartner og forstå, både hvad partneren siger indholdsmæssigt, og hvilke signaler partneren sender om, hvad man selv skal gøre, fx vente med at sige noget, fortsætte en tankerække eller overtage samtaleretten.

At være i stand til at føre en samtale på tysk er et af de centrale mål for tyskundervisningen og opfattes normalt også som et af de mål, der er vanskeligst at opnå. Årsagen er som regel, at eleven mangler ordforråd og træning og tiltro til egne evner.

For at føre en samtale er det vigtigt, at eleven

- *har et rimeligt og aktivt ordforråd*
- *tør løbe en risiko*
- *er fortrolig med kompensationsstrategier*
- *behersker gambits, alle disse små vendinger, som gør en samtale levende*
- *kan bruge chunks som ... es gibt, meiner Meinung nach osv.*
- *kan formulere spørgsmål og kender spørgeordene*
- *bruger mimik, kropssprog*
- *retter på sit sprog undervejs*
- *kan gå ind på andres tankegang*
- *kan give udtryk for følelser, holdninger*
- *kan udtale ordene*

Samtaler og samtaletræning

Samtale kan trænes på mange måder, og træningen er midlet for at nå det mål, at eleven i slutningen af det 2. forløb i 9. klasse kan udveksle budskaber og holdninger i en samtale. Her gælder det om at finde en balance mellem rutine og afveksling. Det tager tid, før et ordforråd fæstnes i hukommelsen og bliver til et aktivt ordforråd. Samtalen om de samme emner igen og igen er en af forudsætningerne. Det er desuden vigtigt at fokusere på, at samtalen bliver til en samtale og ikke til en samling spørgsmål, hvor den ene spørger, og den anden bare svarer, og så bytter de bagefter. En rigtig samtale kræver, at eleverne lytter opmærksomt til det, der bliver sagt og bruger det som afsæt til en kommentar eller et nyt spørgsmål.

Eleverne lærer bedst og mest, når de selv er aktive, og derfor skal alle være aktive så meget som muligt i så lang tid som muligt i løbet af undervisningen. Men der er ikke tid nok. Noget af den manglende tid kan vi i dag kompensere for gennem brug af medier. En aflevering behøver ikke længere være skriftlig, men kan være i mundtlig form. Netop brug af medier i den mundtlige sprogproduktion kan give den træning, vores elever så hårdt har brug for.

Hvis man fx stiller en opgave om, at man skal præsentere sit kæledyr på nøjagtig et minut, giver det anledning til, at man fx ved hjælp af audacity, mobilen m.m. træner sin fremlæggelse om og om igen, sådan at man kan gå ud af konkurrencen som vinder, fordi man kan ramme det magiske minut. Denne træning behøver ikke kun foregå i klasserummet, men også uden for skolens rammer. Andre programmer, der ligeledes egner sig til at træne mundtlighed med, er fx Photo story, Pixton.

MBUL, januar 2016